

Alkmadders

NUMMER 137 - JAARGANG 35 - MAART 2017
KWARTAALUITGAVE STICHTING OUD ALKEMADE

In dit nummer o.a.:

De oorlogsjaren van
Jacques van der Geest

Veilingmeester Albert de Ridder

Keurslagerij Van der Meer

Hoe was het vroeger
om kind te zijn

Voormalig Café 't Lageland, Oud Ade (foto Agnes Turk)

35e jaargang, maart 2017, nummer 137
Kwartaluitgave van de Stichting Oud Alkemade.
Opgericht 16 december 1980.

Redactie

Alfred Bakker
Sjaak Bouwmeester
José van der Meer-van der Zwet (eindredactie)
Fons van Rijn
E-mailadres van de redactie
alkmadders@ziggo.nl

Foto's (tenzij anders vermeld)

Leo Stiens en Agnes Turk
Archief Stichting Oud Alkemade

Distributie

Th. Meijer, Meidoornstraat 13,
2371 VC Roelofarendsveen (071-3314706)

Nieuwe donateurs en adreswijzigingen

Mw. A. van Wieringen, secretaris (071-5018326),
info@stichtingoudalkemade.nl

Donateurschap

De minimumdonatie bedraagt € 15,- per jaar,
te voldoen op bankrekening NL09 INGB 0005 4356 41
van Stichting Oud Alkemade. Per post ontvangen van
Alkmadders kost € 12,00 per jaar extra.

Losse nummers

Deze kosten € 2,50 en zijn verkrijgbaar tijdens de
openingsuren.

Openingstijden

Het Museum Oud Alkemade is geopend op
zondagmiddag van 14.00-17.00 uur en op
dinsdagmiddag van 13.30-16.00 uur.
In de maanden juli en augustus en op 1e Paasdag,
1e Pinksterdag en 1e en 2e Kerstdag is het
museum gesloten. Op 2e Paasdag en 2e Pinksterdag
is het museum wel open.

Contactpersoon van het bestuur

Mw A. van Wieringen, secretaris (071-5018326)

Bezoek- en postadres Stichting Oud Alkemade

Saskia van Uylenburchlaan 22
2377 CE Oude Wetering
Telefoon: 071-3312168
E-mail: info@stichtingoudalkemade.nl
Website: www.stichtingoudalkemade.nl

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar
gemaakt door middel van druk, microfilm of op welke andere wijze ook,
zonder voorafgaande toestemming van de redactie.

INHOUD:

Van het bestuur	1
Varia	2
Historische tuin aangelegd	3
De oorlogsjaren van Jacques van der Geest	4
Veiling 'E.M.M.' en haar veilingmeester Albert de Ridder	8
Keurslagerij Van der Meer	11
Café 't Lageland te Oud Ade, deel 1	14
Hoe was het vroeger om kind te zijn	19

Van het bestuur

Beste donateurs,

Er hebben enkele veranderingen binnen het bestuur van de Stichting Oud Alkemade plaatsgevonden. Om te beginnen kan ik u vertellen dat Marian van Kampenhout sinds enkele maanden tot het bestuur is toegetreden, Marian gaat zich in eerste instantie bezig houden met de PR-zaken en met de bibliotheek van onze stichting. Op de volgende pagina stelt ze zichzelf aan u voor. Wij gaan er vanuit in Marian een goed bestuurslid te hebben gevonden en we wensen haar veel succes met dit werk bij Oud Alkemade.

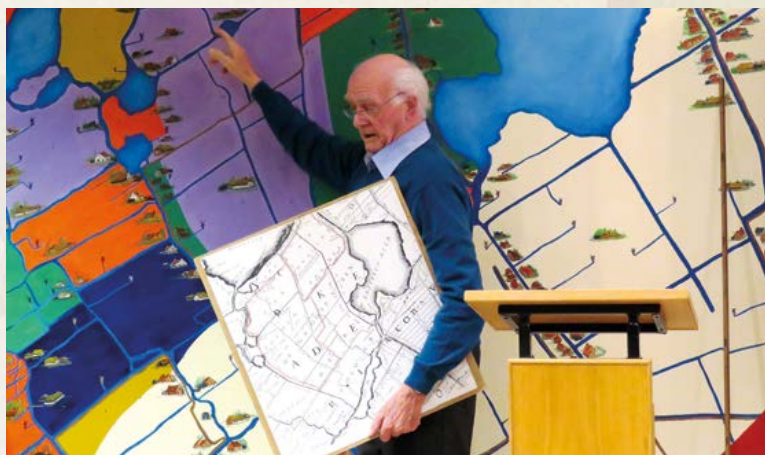
Marco Loos heeft te kennen gegeven het bestuur te gaan verlaten na vele jaren dit werk gedaan te hebben, maar Marco blijft voor andere werkzaamheden wel aan onze stichting verbonden. Wij zijn Marco heel dankbaar voor de vele werkzaamheden bij de stichting en zijn inbreng in het bestuur en wij hopen nog vele jaren van zijn kennis gebruik te mogen maken. We zijn wel op zoek naar een opvolger voor Marco om ons bestuur op volle sterkte te houden.

Activiteiten in het museum

De laatste tijd hebben wij weer veel activiteiten ondernomen met als doel de tentoonstelling over de Ruilverkaveling onder de aandacht te brengen. Denk hierbij aan verschillende bijeenkomsten met kwekers van toen en nu.

Ook de interessante lezing over het ontstaan van de polders door Gerard van der Meer (zie de foto hieronder) en de presentatie van Piet Diemeer over de veilingklok waren een groot succes. Het is prachtig dat deze bijeenkomsten zo goed bezocht zijn door u. Dat geeft ons het gevoel dat de tentoonstelling veel herinneringen ophaalt bij mensen die de ruilverkaveling hebben meegemaakt. De tentoonstelling loopt nog t/m 2 juli en sluiten we af met de Open dag.

Lex van der Zwet, voorzitter

Gerard van der Meer voor de grote polderkaart.

Beste lezer,

In deze eerste Alkmadders van 2017 nemen we u voor het grootste deel mee naar de westkant van de voormalige gemeente Alkemade.

Het verhaal over het thema 'oorlog' gaat deze keer over de herinneringen van Jacques van der Geest, die als kind woonde in Oud Ade en tijdens de oorlog verbleef in het kleinseminarie in Langeweg (Brabant).

Een groter verhaal is dat over de geschiedenis van Café 't Lageland. Jarenlang heeft deze prominente lokaliteit deel uitgemaakt van de gemeenschap van Oud Ade totdat het zijn deuren sloot in 2009. Theo van der Poel en Sjaak van der Geest doken in de geschiedenis van het pand en zijn uitbaters. In dit nummer deel 1 van het verhaal, in juni volgt deel 2 over de vele activiteiten die in en rond het café hebben plaatsgevonden.

Nu de tijd van Pasen weer is aangebroken, leek het ons een leuk idee om eens bij slagerij Van der Meer te informeren hoe

dat indertijd ging met het fenomeen 'paaskoe'. Daar bleef het echter niet bij, ook de ontwikkeling van 'vleeshouwerij en speksnijderij' tot moderne slagerij kwam ter tafel.

Naar aanleiding van de lezing over kinderarbeid tijdens de donateursavond, deden wij in het decembernummer een oproep om uw verhaal over 'Hoe was het vroeger om kind te zijn' naar ons op te sturen. Wij hebben de eerste reactie al ontvangen! U leest in dit nummer de herinneringen van John Bakker aan zijn kindertijd. Graag zien wij nog meer verhalen tegemoet. Met de artikelen die u o.a. in deze Alkmadders vindt, komen er vast wel weer herinneringen bij u naar boven. Dat hoeven niet alleen verhalen te zijn van jongens die meehelpten op het land of in het bedrijf, ook andere verhalen van vroeger - van zowel jongens als meisjes - zien wij graag tegemoet.

Wij wensen u weer veel leesplezier. Als u wilt reageren, stuur dan een mailtje naar alkmadders@ziggo.nl of schiet een van ons aan in het museum.

José van der Meer, eindredacteur

Historische tuin in samenwerking met de Stichting Oud Alkemade

Dit jaar is er een begin gemaakt met de aanleg van een kleine historische tuin in Roelofarendsveen en wel bij tuincentrum De Veense Bukker aan het Hazenpad. Initiatiefnemers zijn Hannes de Jong, Arie Akerboom en Lex van der Zwet namens de Stichting Oud Alkemade. Er waren al langer wat ideeën, maar de knoop is doorgemaakt en er is gewoon begonnen om het klein op te zetten met de mogelijkheid om het later uit te bereiden.

Het doel is om aan iedereen te laten zien hoe de tuinders in de Veen vroeger groenten en bloemen kweekten. Er worden zoveel mogelijk oude spullen en materialen

gebruikt uit de jaren vijftig en zestig, zoals halve ramen, platglas en betonnen onderbouw voor de platte bak.

Ook voor het gekweekte plantmateriaal willen we zoveel mogelijk oude soorten groenten, bloemen en planten terughalen in de tuin. Er is al het een en ander bij elkaar gehaald, maar mocht u nog oude variëteiten bezitten en een paar planten voor de tuin beschikbaar willen stellen, zowel voor groente- als bloemsoorten, dan horen we dat graag. De bedoeling is dat binnenkort geïnteresseerden zelf een kijkje kunnen nemen in de tuin. De tuin is nl. vrij toegankelijk

voor iedereen. Verdere uitbreiding gaat er zeker komen volgens de enthousiaste initiatiefnemers. Voor meer info kunt u bellen naar Lex van der Zwet, tel. 06-22122953 of l.zwet@planet.nl.

Oproep voor nieuwe medewerk(st)er

Wij zijn op zoek naar iemand die de **textielcollectie** wil bijhouden. Oud Alkemade bezit een uitgebreide collectie die een goede verzorging nodig heeft. Op dit moment is de collectie goed op orde en dat willen we in de toekomst graag zo houden. De collectie is heel divers en bestaat uit o.a. religieuze artikelen, doopjurken, verenigingskleding, mutsen, borduurwerk etc. Thea van Loon, die dit werk vele jaren voor ons heeft verzorgd, is door privé omstandigheden gestopt met dit werk,

wat wij heel jammer vinden. Wij zijn Thea bijzonder dankbaar voor het vele werk wat zij vanaf 1994 gedaan heeft voor onze stichting en wensen haar nog veel gezonde jaren toe. Het zou fijn zijn om weer iemand de verantwoordelijkheid voor onze textielcollectie te geven. Dus als u zich aangesproken voelt, of iemand weet die dit werk leuk vindt, dan horen wij dat graag van u. Lex van der Zwet is bereid u hier meer uitleg over te geven: tel. 06-22122953 of l.zwet@planet.nl.

Boekpresentatie

Op zondag 11 juni 2017 wordt in het museum Oud Alkemade het genealogieboek over de familie Bouwmeester gepresenteerd. Het boek is samengesteld door Bert Hogervorst uit Noordwijkerhout. In Noordwijkerhout wonen ook veel Bouwmeesters. Het eerste exemplaar zal overhandigd worden aan Jan van Piet Bouwmeester die vroeger op de Aderweg woonde in het toenmalige Woubrugge.

Als u interesse heeft in het boek dan kunt u contact op nemen met Bert Hogervorst (berthogervorst@live.nl).

ATTENTIE: DONATIE 2017
Er is een aantal donateurs dat de **donatie voor 2017** nog niet heeft voldaan. De penningmeester vraagt dringend uw aandacht hiervoor. Wilt u bij betaling s.v.p. het **factuurnummer** danwel het **bezorgingsadres** vermelden? Anders is het moeilijk na te gaan van wie de betaling afkomstig is.

Open dag: 2 juli

Noteert u alvast in uw agenda: op **zondag 2 juli** is er weer Open dag in het museum Oud Alkemade. Nadere informatie over de activiteiten op die dag leest u tegen die tijd in het juninumnummer en in de lokale media.

Nieuwe tentoonstelling 'Grote gezinnen'

Het gezin van Jan Dobbe en Toos Dobbe-Blokker uit Roelofarendsveen.

In september 2017 wordt er in het museum een tentoonstelling geopend over grote gezinnen uit de voormalige gemeente Alkemade. Hieronder verstaan wij gezinnen met tien of meer kinderen. Daar horen ook de kinderen bij die heel jong zijn overleden. Ook samengestelde gezinnen, gezinnen waarvan de vader na het overlijden van zijn eerste vrouw met een tweede vrouw trouwde, horen daarbij. Hoewel wij al van ongeveer tachtig verschillende gezinnen foto's hebben, willen wij graag de honderd volmaken. Mocht u uit zo'n groot gezin

komen dan zouden wij graag over een foto beschikken. Deze foto scannen wij dan in en het origineel krijgt u weer terug. Het zou wel prettig zijn als u met de foto ook een lijstje met namen aanlevert van de mensen die op de foto staan. Naast foto's zijn wij ook nog op zoek naar attributen zoals kinderschoentjes, oud speelgoed, een oude kinderbox enz. U kunt uw spullen op maandagavond of dinsdagmiddag inleveren bij ons museum aan de Saskia van Uylenburghlaan 22 in Oude Wetering.

Rijnlandse Geschiedenis
Stichting Historische Publicaties Holland-Rijnland

Wie eens wat meer wil lezen over de geschiedenis en gebeurtenissen in andere gemeenten in de Rijnstreek, kan hiervoor terecht op de website www.rijnlandgeschiedenis.nl. Behalve interessante artikelen staan er ook aankondigingen op vermeld van één- en meerdaagse activiteiten die de moeite waard zijn om te bezoeken. Oud Alkemade is aangesloten bij deze stichting. Regelmatig zijn er ook artikelen uit Alkmadders op deze website opgenomen.

Archieven verhuisd

Sinds eind 2016 zijn de archieven van de gemeente Kaag & Braassem niet meer te raadplegen bij het Streekarchief in Alphen aan den Rijn. Vanaf januari 2017 zijn ze ondergebracht en in te zien bij Erfgoed Leiden en omstreken. Bezoekadres: Boisotkade 2A, 2311 PZ Leiden. Voor verdere info en openingstijden zie de website: www.erfgoedleiden.nl.

'DIT IS HET EINDE'

De oorlogsjaren van Jacques van der Geest

Dit artikel is gebaseerd op de levensgeschiedenis van Jacques van der Geest. 'Opa's verhaal' heeft hij geschreven op verzoek van zijn kleinkinderen. De Stichting Oud Alkemade prijst zich gelukkig gebruik te mogen maken van deze levensgeschiedenis. Jacques werd geboren op 30 oktober 1929 in Oud Ade. Hij was het derde kind uit het gezin van Johannes Adrianus van der Geest en Elisabeth Koelewijn. Het gezin telde zes kinderen. Jacques' vader was timmerman en het bedrijf was gevestigd aan de Leidseweg 22 in Oud Ade.

In augustus 1942 werd Jacques geplaatst in het Kleinseminarie Langeweg en hier heeft hij de rest van de oorlog meegeemaakt. In de zomer van 1946 besloot hij die opleiding te stoppen. Na de MULO volgde hij een opleiding bouwkunde. Na zijn dienstdienst, die hij in Nederlands-Indië doorbracht, ging hij aan het werk in het bedrijf van zijn vader. Later is het bouwbedrijf omgezet in een firma. Naast Jacques en zijn vader was ook broer Pam (Adriaan) firmant. Tegenwoordig is het bedrijf eigendom van de volgende generatie: de neven Jan en Hugo van der Geest.

Op 15 februari jongstleden overleed Jacques van der Geest. De redactie wil hem met zijn verhaal herdenken.

De eerste oorlogsjaren

“Ons onbezorgde leventje werd wreed verstoord toen we op 10 mei 1940 vroeg wakker werden door het geronk van Duitse vliegtuigen. Wij als kinderen waren doodsbang; het was oorlog! Het verzet van het Hollandse leger was snel gebroken. Tegen zo'n overmacht was niet te vechten. Maar op school ging alles gewoon door.

Heel veel tijd brachten we door in de polder. We gingen onder andere eenden ophalen van meneer Ponsioen, de hoofdonderwijzer, die bij de school woonde. Mollen vangen en de huidjes eraf stropen en drogen was tijdens de oorlog een winstgevende bezigheid. Een dubbeltje voor een huidje. Ook gingen we vissen en kikkers vangen, die dan weer in de waterput bij Jan van der Hulst werden gedaan.

Het huis aan de Leidseweg 22 in Oud Ade met de vergrote dakkapel.

Op een goede dag kreeg ik van Chris van der Berg op de boerderij waar nu Koos Boere woont, gelegen aan de Blijversweg 1, een klein geitje. Dolgelukkig was ik! Dit geitje had gelamd en had één bokje. De geit moest gemolken worden en dat deed ome Bert. Die was aan het rentenieren en woonde vlakbij. De melk lustten we niet. Moeder dacht: "Ik maak er boter van," maar niemand lustte de boter. Maar moeder gooide niets weg en braadde het kleine beetje vlees dat we kregen in die boter. Het was niet lekker.

Zwemmen deden we bij de Kippendijk (Akkerslootpolder). We zochten eieren en deden alles wat kinderen in die tijd buiten deden. Wij moesten zorgen dat er iedere dag een bus brandhout met twee harde turven en drie bosjes krullen klaar stond. Die krullen kwamen van het stokken schaven, wat altijd een winterklus was. Dat brandhout had moeder nodig voor het fornuis, waar alles op werd gekookt en gebakken.

Er was een keer een Engels vliegtuig gecrasht en terecht gekomen op een eiland in de Kagerplassen, de Laeck. Toen alles allang was opgeruimd, gingen wij eens kijken en vonden nog allerlei boutjes en moertjes tussen het gras. Voor ons een geweldige vondst!

In 1941, tijdens een zeer strenge winter, ging broer Koos bij Kool (de eerste boer op de Zwarteweg) een beetje hakken in een poldersloot en ving daar een grote zeelt. Met een losse sim! Helemaal in de wolken kwam hij thuis, waar ik ziek in de kamer op bed lag met geelzucht, zijn grote vangst laten zien. Ik word nu nog misselijk als ik er aan denk.

In die tijd gingen we met mijn vader met zijn grote boot, die normaal voor het werk werd gebruikt, naar Noordwijk om aardappels te halen. Roeien, trekken, zeilen en zo kwamen we op het land van ome Henk Hiep. We laadden de aardappelen in de boot en camouflerden die met steigerdelen, schragen en gereedschap om niet te laten zien dat we aardappels vervoerden. Weer thuisgekomen werd de voorraad in de kelder opgeslagen.

Boven de kelder was een bedstee waar mijn zussen Lenie en Nel in sliepen. Die dachten steeds dat ze wat hoorden in de kelder. Moeder zag dat er veel aardappels beschadigd waren. Iemand zei: "Dat is van een rat." Goede raad was duur. De hele kelder werd weer leeggehaald tot het laatste beetje. Toen zag Koos plotseling de staart van de rat. Hij schoot met zijn windbuks en de rat rende door de kelder. Ik stond aan de andere kant van de kelder te springen van angst en sprong per ongeluk boven op de rat. Rat dood. Toen kon de wintervoorraad weer terug, bij elkaar een dag werk.

Het Kleinseminarie Langeweg

Af en toe kwam er op school weleens een priestermissionaris vertellen over het vele goede werk dat ze in de missie deden. Als kind ben je gauw te overtuigen en van lieverlee dacht ik dat dat ook wel wat voor mij was. Na diverse bezoeken aan het kleinseminarie van de paters Capucijnen in Langeweg, gelegen tussen Breda en de Moerdijkbrug, deed ik toelatingsexamen en werd besloten dat ik naar het kleinseminarie zou gaan.

Kleinseminarie Langeweg.

In augustus 1942 was het zo ver en hebben vader en moeder mij met een grote koffer per trein weggebracht. Mijn hutkoffer, uit mijn vaders dienstdienst 1914-1918, was al vooruit gestuurd. Ik voelde me diep ongelukkig, vooral omdat ik dat Brabantse brabbeltaaltje niet kon verstaan. Maar al spoedig ging dat beter. Met de kerst ging ik voor het eerst naar huis en na de vakantie ging ik weer graag terug. Toen ik met kerstmis thuis kwam waren de geit en het bokje allebei doodgegaan, waarschijnlijk om opgegeten te worden.

Als we eens een vrije dag hadden, gingen we wandelen tot over de Moerdijkbrug, of naar het Mastbos bij Breda. Ik had ook al vrienden gemaakt, onder andere Adrie Stijnman uit Oudewater en Gerard den Hartog uit Dordrecht. Bij die twee ben ik ook later weleens wezen logeren en zij bij ons.

In maart 1944 werd begonnen met de plaatsing van een nieuw orgel. Het zou al spoedig het zwijgen worden opgelegd.

De bevrijding in het zuiden

Na de landing van de geallieerden op 6 juni 1944 in Normandië, vorderde hun opmars gestaag en in de herfst van 1944 kon je de herrie van het geschut en de tanks steeds dichterbij horen komen. Vanaf eind oktober kwam Langeweg gedurende

een week in de vuurlinie te liggen. Op 30 oktober 1944 (mijn verjaardag) moesten we de schuilkelders in. Eerst in de doucheruimte en later, na een voltreffer, naar een kelder onder het klooster. En het bleef daar niet alleen bij paters, broeders en studenten, maar van lieverlee zocht ook een groot deel van de bevolking beschutting in de kelders van het klooster en het seminarie.

Broeder Amantius, de ziekenbroeder op het seminarie, en een tiental burgers kwamen in die dagen om het leven.

Het bevrijdingsleger kwam vanuit het zuiden oprukken. Om bij het Hollandsch Diep te komen, moesten zij eerst nog het kleine riviertje de Mark oversteken. Het klooster, de kerk en het seminarie vormden een enorm complex, hoog met dikke muren. Bovendien was er een nog hoger gedeelte: de Olympus. De Duitsers hadden het strategische punt goed in de gaten en stelden hun geschut op achter deze gebouwen. De Olympus was een uitkijkpunt voor de Duitsers en zodra de bevrijders een bruggenhoofd probeerden te maken over de Mark, gaf de observatiepost dat meteen door aan het geschut, waarop het bruggenhoofd weer vernietigd werd. De bevrijders dachten: "Dan maar die gebouwen wegvagen." De gebouwen kregen heel veel voltreffers te verwerken, maar er was nog maar weinig weg. Ik heb nog steeds een granaathuls uit die tijd, waar ik een asbak van heb laten maken. Daarop werd besloten om de gebouwen te bombarderen met vliegtuigen. We hebben werkelijk doodsbang uitgestaan, maar gelukkig kwamen alle bommen op het voetbalveld terecht, precies naast het seminarie. Ieder ogenblik dacht je "dit is het einde", maar er gebeurde niets.

Een pater inspecteert de schade door de oorlogshandelingen aan de kapel van het kleinseminarie.

De kelder waar wij zaten was absoluut niet geschikt als schuilkelder. We moesten steeds met onze zakdoek zwaaien om nog een beetje zuurstof te krijgen. Eten ging zeer onregelmatig. Als er wat te eten was, kregen we dat doordat enkele broeders zich steeds weer in de oude keuken waagden. Met schoppen werden kolen en aardappels in een grote ketel gemikt en fijn gestampt. Niet lekker, maar je ging er niet dood van. Eindelijk kwam er op 6 november 1944 een Engelse militair met volledige uitrusting de kelder in. Zeer omzichtig, want er hadden ook Duitsers kunnen zitten. Ik weet nog goed dat we die nacht voor het eerst als een blok geslapen hebben. De volgende ochtend mochten we even naar buiten. De omgeving zag er afschuwelijk en troosteloos uit.

Bij daglicht bleek de schade aan het seminarie pas goed zichtbaar.

Meteen bij de uitgang van de kelder stonden vijf kruizen met een helm erop van gesneuveld Duitsers. Er lag veel dood vee verspreid over het land. Het hele dorp was vernield en in puin. Hier en daar lag nog een hoop antraciet te gloeien. Het was zo deprimerend, dat we weer graag de kelder in gingen. We mochten ook even naar ons oude gebouw. Het dak was eraf, maar mijn kist stond nog op dezelfde plaats (ik heb hem nu nog).

Verblijf in een gastgezin

's Middags kwamen er vrachtwagens van de R.A.F. (Royal Air Force, red.). We moesten vlug instappen en over onbegaanbare wegen reden we zo snel als mogelijk was naar een zusterklooster in Breda. Op een grote zolder van dat klooster hebben we de nacht doorgebracht en daarna werd ik meteen doorverwezen naar een logeeraadres in Helvoirt. Dat was bij bakker Van Laarhoven. Als priesterstudentje ging ik 's morgens naar de kerk en diende vaak als misdienaar bij de legeraalmoeziers. In Helvoirt waren veel militairen ingekwartierd die even mochten uitrusten van het front. De grote weg was vlak naast de bakkerij. Er vond dan ook dag en nacht aan- en afvoer plaats van oorlogsmateriaal naar het front aan de Maas.

Op een ochtend kwam ik 's ochtends uit de kerk en stond even te kijken naar het ochtendappèl van de militairen. Plotseling klonk er een hevige klap en ontstond er vuur. Bij het kruispunt waren een munitie- en een tankwagen met elkaar in botsing gekomen en de benzinewagen was onder de waranda van het café van de broer van de bakker geschoten. Meteen stond alles in lichtelaai. Ik ben er snel naar toe gegaan en heb met een paar anderen het hele huis van de bakker, het was een twee-on-

der-één-kapwoning, leeg gesjouwd naar de tuin. Ik moest als bewaker op de spullen passen. Het huis van de bakker bleek na afloop van het ongeluk behouden te zijn en dus konden we alles weer terug sjouwen het huis in.

De paters, die een oogje in het zeil hielden, hadden wel in de gaten dat ik het daar in Helvoirt helemaal niet naar mijn zin had. Ik was daar de jongste en moest daarom allerlei vervelende klusjes doen. Ook had ik weinig aansluiting bij de gezinsleden. De paters zochten daarom een ander onderkomen voor mij. Pater Leo kwam me ophalen en heeft mij met mijn koffer en al mijn spullen per fiets naar Someren gebracht. Dat was een reuze prestatie. Hij bracht me naar zijn ouderlijk huis. Vader Van der Weerden was al overleden. Het was weer een bakkerij, maar ik werd daar met zoveel liefde en warmte ontvangen, dat ik er zelfs nu nog met plezier aan terugdenk. Een echt Brabants spul. Zijn moeder had een manufacturenwinkel met onder meer garen en band. Er waren nog twee zonen en twee dochters in huis. Het gezin dreef ook een kruidenierswinkel, er werden eieren verzameld en verkocht en dan was er nog het belangrijkste onderdeel, de bakkerij. Ik mocht daar volop meewerken en ging 's avonds mee naar de repetitie van de harmonie, waar ik de kleine trom mocht bespelen. Ik ging ook mee naar het zangkoor en zong uit volle borst mee. Er was nog niet de hele dag stroom en als het orgel in de kerk gebruikt moest worden, mocht ik het orgel trappen (geestelijke windmaker!) en kreeg daar ook nog wat geld voor. Ik wil ook nog even een compliment aan het Rode Kruis maken, want als oorlogsslachtoffer kreeg ik een winterjas van de H.A.R.K. (Hulp Actie Rode Kruis) en ook nog een kleine maandelijkse vergoeding. Petje af!

Op zekere dag moest er een grote bestelling voor een bruiloft weggebracht worden. Helemaal in het hartje van de Peel. Brood, taarten, vlaaien en noem maar op. Daarvoor werd de overbuurman ingeschakeld, een voerman, dus met paard en wagen. We hebben de spullen in de Peel afgeleverd en gingen weer terug. Onderweg zagen we steeds meer vuurwerk boven Eindhoven en Helmond en hoorden toen dat Nederland bevrijd was. Hoera! We waren vrij! Contact met het nog bezette noorden van Nederland was al die tijd niet mogelijk geweest. Ik vond dat heel naar, omdat ik me vreselijk zorgen maakte. Er deden allerlei geruchten de ronde over hoe slecht het in het noorden was en hoeveel honger er geleden werd.

Weer terug naar huis

Ik vond het jammer dat de tijd van studie weer was aangebroken. Ik kwam terecht in een tijdelijk seminarie in Tilburg aan het Lijnsheike. Men kon toen nog niet van het zuiden naar het pas bevrijde noorden zonder een pas. Onze pater directeur heeft voor alle Hollanders, de mensen van boven de rivieren, een 'permit' aangevraagd en hij kreeg er één toegewezen. Dat ene pasje kreeg ik, want ik was de jongste Hollander. Er reed nog niets, geen bussen, geen treinen. Ga dan maar naar huis als ventje van vijftien jaar.

Het eerste deel van de reis heb ik afgelegd door te gaan liften naar de Waalbrug in Nijmegen. Daar stonden nog steeds gewapende militairen. En warempel, na uren wachten vond ik een auto die naar Amsterdam ging. Het was al donker toen ik daar aankwam, maar ik kon toch nog zien dat het er vies en smerig uitzag. Onze directeur pater dr. Zeno - zijn familienaam was Bart van de Barselaar uit Wassenaar - had diverse briefjes meegegeven voor het geval ik onderweg ergens zou stranden. Dat hielp mij wel verder, want ik vond een klooster waar ik 's nachts kon blijven. Ik moest wel met een andere, vreemde jongen samen in een éénpersoonsbed slapen. Dat vond ik waardeloos!

De volgende morgen werd mij geadviseerd om via Haarlem te gaan lopen, omdat daar alweer wat verkeer langs ging. Dat was ook zo, maar niemand die zo'n jochie mee nam. Jonge meiden hadden veel meer kans. Uiteindelijk kreeg ik een lift, maar die stopte pas in Wassenaar, zodat ik weer zeker zover terug moest lopen. De omgeving kwam me zo langzamerhand wel wat meer bekend voor. Ik was net over de Spanjaardsbrug in Leiden, toen Dries van der Ploeg me voorbij reed op de fiets. Hij was bereid me mee te nemen en zo had ik voor het laatste eindje dus weer een lift naar Oud Ade.

De berichten die je in Brabant steeds hoorde, deden je veronderstellen dat bijna iedereen hier dood langs de weg lag, maar zo erg was het gelukkig niet.

Toen ik aankwam in Oud Ade zag ik mijn vader, die op het dak een dakkapel aan het vergroten was. Een pak van mijn hart. Ook de verdere familieleden maakten het goed. Vanuit Brabant had ik wat etenswaar meegekregen in een klein koffer-tje. Op het eind van de dag leek het wel lood! Moeder zei: "Ik zal eerst eens een eitje voor je bakken." Ik kon mijn ogen niet geloven. En die mensen hadden het zo slecht gehad! Er was overigens wel gebrek geweest aan suiker en zout. Vaak werd er maïspap gegeten. We hadden een hele tijd geen contact meer gehad, want de post werkte ook niet meer."

In het archief van Jacques bevindt zich een brief, geschreven op 23 mei 1945 door een vriend en studiegenoot van Jacques, Gerard den Hartog uit Dordrecht. Deze brief is gericht aan de familie Van der Geest. Hij geeft een pakkende samenvatting van de gebeurtenissen in Langeweg. Een citaat uit deze brief: *'In Langeweg hebben zich vreselijke taferelen voorgedaan. 800 mensen zaten in het Seminarie met koeien en geiten en varkens en kippen. Ze hebben van 30 oktober tot 6 november in de kelder gezeten. Toen de Engelsen begonnen te schieten is Pater Directeur naar de Moffen geweest en daarna naar de Tommies om 1 uur wapenstilstand te vragen, zodat ze weg konden trekken. Maar ze hebben het niet gegeven. Verschillende burgers zijn gewond of gedood. Eén broeder is dood en één broeder is zijn been kwijt.'*

Geert-Jan van Beek (bewerking)

Tekst en foto's: Jacques van der Geest

Unbr 26/5'45

REPONSE

Centrale Informatie-Bureau van het Nederlandsche Rode Kruis

Markt - Eindhoven (Nederland)

Comité International de la Croix-Rouge

Palais du Conseil Général - GENEVE (Suisse)

3036

DEMANDEUR - ENQUIRER - ANFRAGESTELLER

Nom - Name van der Geest

Prénom - Christian name - Vorname Jacobus, Damianus

Rue - Street - Strasse Oude Kerkstraat 3

Localité - Locality - Ortschaft Someren

Departement - County - Provinz Noord-Brabant

Pays - Country - Land NederLand

Message à transmettre - Message - Mitteilung

(25 mots au maximum, nouvelles de caractère strictement personnel et familial) - (not over 25 words, family news of strictly personal character) - (nicht über 25 Worte, persönliche Familiennachrichten)

Ben benieuwd hoe u het markt

verblijf in Someren, bij bakker

alles allerbest.

Toekomstig Seminarie, Tilburg.

Begin Pasen.

Bid veel voor u. Blijf verhuwen

Jacques

Date - Datum 20 Februarie

DESTINATAIRE - ADRESSEE - EMPFÄNGER

Nom - Name van der Geest

Prénom - Christian name - Vorname Joannes, Adrianus

Rue - Street - Strasse Leidseweg 22

Localité - Locality - Ortschaft Oud-Ade (bij Leiden)

Province - Country - Provinz Zuid-Holland

Pays - Country - Land NederLand

REPONSE AU VERSO. REPLY OVERLEAF. ANTWOORT UMSEITIG.

Formulier van het Rode Kruis waarmee Jacques zijn familie probeerde te bereiken. Hij verstuurde het op 20 februari 1945, maar het arriveerde pas in Oud Ade op 26 mei 1945 toen hij alweer thuis was. Het werd eerst naar het bureau van het Internationale Rode Kruis in Genève gestuurd en vervolgens naar Nederland. Hier boog de Censuurdienst zich er ook nog over, blijkens het stempel in de rechterbovenhoek.

Het veilinggebouw E.M.M. aan de Sotaweg. Inmiddels gesloopt en hiervoor in de plaats kwam de wijk De Bloemen, een toepasselijke naam.

Het kunstwerk dat voor de veiling stond werd gemaakt door Joop Oomen. Het bestaat helaas niet meer.

Veiling 'Eendracht Maakt Macht' en haar veilingmeester Albert de Ridder

Peggy-Ann de Ridder-Boon

Noordwijker Albert de Ridder, mijn vader, was begin 1967 op zoek naar een nieuwe baan. De bloemenkweker waar hij werkte, was net failliet gegaan en dus stond hij op straat. Hij was toen 22 jaar. Zijn meisje, Corry Dobben, was een Veense, dus was het logisch dat hij ook daar zocht naar een nieuwe werkgever. En zo kreeg hij in februari van dat jaar de advertentie in de Leidse Courant onder ogen waarin stond dat de bloemenveiling 'Eendracht Maakt Macht' (E.M.M.) uit Roelofarendsveen op zoek was naar een assistent-veilingmeester.

Nieuwe baan

Met de leeftijd en de kennis van bloemen zat het wel goed. Hij had echter geen MULO gedaan, wel de Lagere Tuinbouwschool, maar zou dat voldoende zijn? Hij solliciteerde op de baan en werd aangenomen. Op 15 maart 1967 begon hij aan zijn nieuwe baan, met een netto maandsalaris van ongeveer 400 gulden. Samen met Hans Zaal, en later Leo Schouten, veilde hij de bloemen. De twee veilingmeesters

verdeelden onderling de taken, zoals het veilen van de bloemen en planten, het noteren van het aantal verkochte stuks en prijs, het nummer van de koper en het uitrekenen van de totaalprijs. Dit alles werd met de hand gedaan, zonder rekenmachine. Rond 1978 werd er veel geautomatiseerd, waardoor het hoofdrekenswerk verviel. Naast veilingmeester werd mijn vader ook hoofd export- en loonadministratie.

Ontstaan van de veiling

Roelofarendsveen kent een lange veilinggeschiedenis. Al in de 18^e eeuw was nagenoeg het gehele gebied voor de tuinbouw bestemd. In het begin verkochten de tuinders hun groenten op de markt. Later gingen opkopers bij de kwekers langs om de groenten direct van de tuin te kopen. De opkopers hadden onderling vaak een prijs afgesproken. Dit was een ongunstige ontwikke-

ling voor de tuinders, want de opkopers bedongen de prijs, die vaak veel te laag was. Daarom besloten rond 1900 enkele kwekers om samen te werken en bij afslag te gaan verkopen: dit was het begin van de veiling. Bij een veiling bij afslag bepaalt de verkoper een (te hoge) startprijs en laat deze steeds zakken totdat iemand akkoord gaat. Zo ontstonden drie veilingverenigingen, waaronder de 'Tuindersbond Eendracht maakt macht'. In 1915 werd de veilinghal aan het Zuideinde gebouwd. Om hun bestaansmogelijkheden uit te breiden, waren enkele kwekers inmiddels voorzichtig begonnen met het kweken van bloemen. Deze bloemen werden, naast de groenten, ook geveild. In de jaren zestig was de veiling te klein en slecht bereikbaar geworden; er was een nieuwe, grotere en meer centraal gelegen veilinghal nodig. In 1965 werden de nieuwe veilinghallen aan de Sotaweg geopend. In tegenstelling tot het ge-

cadeautjes aan mijn vader aan, zoals een auto, een etentje of een reisje, in de hoop dat de veilingmeester een andere verkoopprijs zou noteren dan dat de koper geboden had. Daar is mijn vader nooit op in gegaan. Het zou ten nadele zijn van de goede naam van de veiling en van hem, maar het zou vooral ten nadele zijn van de kwekers.

Het veilen gebeurde in een rap tempo. Er kwam een kar met bloemen of planten de tribune voorrijden. De koopwaar werd door de 'opsteker' omhoog gehouden, zodat de kopers konden zien waarop ze boden. Voorafgaand aan de veiling hadden de kopers de bloemen en planten ook al van dichtbij kunnen zien in de hal. Op basis van zijn kennis en ervaring bepaalde mijn vader het startbedrag en liet de wijzer van de klok zakken totdat een koper een bod deed. Dit deed de koper door op een knop te drukken, waardoor de wijzer stil kwam te staan. Hierbij riep hij hoeveel bossen of stuks hij wilde afnemen. Als de koper niet alle waar op de kar kocht, ging de wijzer weer omhoog en zakte tot een volgend bod. Elke keer als de wijzer zakte, noemde mijn vader het bedrag wat de wijzer aanwees. En aangezien de wijzer snel zakte, moest de veilingmeester de koopwaar en bedragen snel opnoemen. Op deze manier werden alle bloemen op de kar verkocht en reed een volgende kar voor.

Werken bij de veiling

Mijn vader veilde dus bloemen en planten van vooral Veense kwekers. De veiling ontving provisie van de kwekers over de geveilde producten. Als de kwekers niet te veel provisie wilden betalen, moesten ze lid zijn van de veiling en dat mocht maar bij één veilingcoöperatie. Voor de veiling was het dus belangrijk dat er veel kwekers lid waren. In de directe omgeving waren nog twee veilingen, in Aalsmeer en in Rijnsburg, en alle drie de veilingen wilden de grootste worden. Er was dus een behoorlijke concurrentiestrijd tussen de veilingen. Wilde je als kweker overstappen naar een andere veiling, dan moest je een boete betalen. Kopers daarentegen konden wel bij meerdere veilingen terecht, maar ook zij moesten betalingen doen over de gekochte bloemen, zoals de Heffing Productschap voor Sierteeltgewassen (PVS). De kopers kwamen over het algemeen uit Amsterdam en waren vaak gehaaide mensen. Dat merkte mijn vader ook. Zo gaven de kopers soms

Twee veilingmeesters op het balkon.

Een goede prijs

Natuurlijk kwam het ook voor dat producten niet verkocht werden. Dan 'draaiden' de bloemen of planten 'door' en moesten uiteindelijk vernietigd worden. Dat was natuurlijk vervelend voor de kwekers, want die hadden hierdoor geen inkomsten. Maar het kon ook gebeuren dat de producten na het doordraaien alsnog verkocht werden. Zo werd er een keer rond kerst een partij onverzorgde *Callicarpa*, decoratie-

Een 'opsteker' toont een bos uit de partij bloemen aan de kopers.

De advertentie voor een assistent-veilingmeester.

Er werd gewerkt met een mechanische veilingklok; achter het raam zaten de medewerkers van de administratie die de bonnen van de kopers optelden.

takken met parse besjes, geveild. Die takken draaiden door, en mijn vader vroeg aan de zaalchef of hij de takken mocht kopen. Thuis heeft mijn vader de blaadjes er afgeknipt, de takken netjes gesorteerd en de volgende dag geveild. Waar de takken de dag ervoor doordraaiden, werden de eerste takken nu voor f 2,50 per tak verkocht, alleen omdat de takken er nu netjes uitzagen. Of bloemen of planten al dan niet doordraaiden, had natuurlijk niet alleen te maken met het fysieke verschijnen van de bloemen, maar ook met vraag en aanbod. Zo werden een keer op oudejaarsdag, omdat er geen vraag voor was, twee karren met potchrysantjes niet gekocht. Op de volgende veilingdag werden ze opnieuw geveild, en nu werden ze verkocht voor 64 cent per stuk.

Om een goede prijs voor de kweker te krijgen kon de veilingmeester niet alleen het startbedrag bepalen, maar kon hij ook een geschikte prijs inschatten waarvoor de bloemen en planten verkocht konden worden. Zeker in het geval van goede kwaliteit kon het gebeuren dat de veilingmeester door mee te drukken de prijs inzette door als het ware ook als koper te handelen. Door deze handeling trachtte hij extra aandacht bij de kopers te wekken. Natuurlijk hadden

de kopers daar een hekel aan, want dat meedrukken bepaalde mede de prijs. De veilingmeester had vervolgens de keus om, zeker bij bloemen, de koopwaar direct door te veilen, of om, in geval van planten, deze op te houden en bij een volgende veiling opnieuw te veilen. Zo werden een keer hele mooie cyclamen geveild, waarvoor mijn vader een prijs in gedachten had van f 1,20. Bij dit bedrag werd geen bod gedaan door een koper. Na afloop van de veiling kwam er een koper naar mijn vader toe, die de cyclamen alsnog wilde kopen voor f 1,20. Maar daar trapte mijn vader niet in, dan had de koper maar moeten bieden tijdens de veiling, en het eindigde ermee dat de koper f 2,- moest betalen.

Puppy's en een aapje

Naast bloemen werden er incidenteel ook andere producten op de bloemenkarren gezet. Zo waren er kwekers die naast de bloemen ook nog aardbeien, snijbonen of bloemkolen kweekten en deze vervolgens lieten veilen. Verrassender waren de konijnen, het aapje en de puppy's van een Amsterdamse bloemenkoopman, die mijn vader ineens langs zag komen op de kar. Grote hilariteit op de tribune natuurlijk. Op zo'n klein dorpsveilingkje kon dat allemaal!

Arie Verdel reikt een oorkonde uit aan Kees van Klink bij het bereiken van een omzet van tien miljoen gulden.

Hoe hoog moest mijn vader inzetten? Kennis van bloemen had hij wel, maar van hondjes? Uiteindelijk zijn de puppy's voor ongeveer f 100,- per hondje verkocht. Wat baalde de koopman dat hij het eerste hondje had weggegeven!

Begin 1981 nam mijn vader ontslag. De relatie tussen hem en de directeur en het bestuur was steeds stroever gaan verlopen. Beloftes werden niet nagekomen en er werden dingen gezegd waardoor mijn vader zich steeds minder gewaardeerd ging voelen. Ondanks dat het werken als veilingmeester mijn vader veel voldoening gaf, was het tijd om op te stappen. En zo eindigde hier de carrière in de bloemen voor mijn vader. Later hoorde hij dat vroegere collega's hadden gezegd: "Albert de Ridder was een van de beste veilingmeester die we ooit hebben gehad." Een groter compliment had mijn vader niet kunnen krijgen.

Naschrift van de redactie: tijdens het voorbereiden van dit nummer hoorden we dat Albert de Ridder op 22 februari jl. is overleden.

Foto's: A.N.J. de Ridder.

Deze tekst is ook opgenomen in: Vroeger, 50 verhalen uit Rijnlands Midden, 2016. Peggy-Ann was met dit verhaal een van de twee winnaars van een schrijfwedstrijd.

Bronnen:

- Leidse Courant, 17 februari 1967.
- Leidsch Dagblad, 19 november 1999, J. de Jonge: Het ritueel van turen op de klok is voorbij.
- T. Hoogenboom, T. van der Meer & E. Rodewijk in: Oude prentkaarten vertellen over Roelofarendsveen, 1989. R. Koek & F. van Rijn: Veens. Geschiedenis, dialect en bijnamen van Roelofarendsveen.
- A.G. van der Steur (red.): Tussen Kaag en Braassem, bijdragen tot de geschiedenis van de gemeente Alkemade, 1985.
- www.rondomkaagenbraassem.nl: Veender- en Lijkerpolder: de veiling.

KEURSLAGERIJ VAN DER MEER

"Hé Van Corse, heb je nog een paar biefstukjes voor me?"

Fons van Rijn

"Vroeger wilde de klant met Pasen goed eten en verweende zichzelf met goed vlees, vaak een rollade. Die was dan afkomstig van de zogenoemde paaskoe die kort ervoor, als reclame, was te bezichtigen op haar tocht door het dorp of voor de winkel werd tentoongesteld. Dat is allemaal voorbij, tegenwoordig wil de klant elke week goed vlees."

Cees van der Meer van Keurslagerij Van der Meer op het Noordplein in Roelofarendsveen heeft het allemaal

meegemaakt. "Het is tegenwoordig heel anders. Vroeger bleef het aanbod van vleesproducten jarenlang hetzelfde, tegenwoordig is er elke week iets nieuws, iets speciaals. Mijn vader zou zijn ogen niet geloven. Soms herhaalt de geschiedenis zich. Er wordt weer door winkels thuisbezorgd, dat deden wij vroeger ook al."

"Nog even terug naar de paaskoe. Vroeger had je in de weken voor Pasen door het hele land vee-tentoonstellingen waar

de koeien werden gekeurd, onder meer in de Groenordhallen in Leiden. Ik heb zelf jarenlang als jurylid koeien gekeurd, natuurlijk niet als het een eigen koe betrof. In 1995 vielen we in de prijzen: een door ons aangekochte koe werd verkozen tot de nationale kampioenskoel. Ik weet het nog goed, bij de huldiging werd het Wilhelmus gespeeld," aldus Cees, ook wel bekend als Cees van Corse. Daar bleef het niet bij. In de winkel is vaak te zien dat er weer hoge cijfers zijn gehaald bij diverse keuringen. Verder

Een paaskoe van begin jaren zeventig, voor de winkel op het Zuideinde. Van links naar rechts: Koos Schakenbos, Piet van der Meer, Cees van der Meer en Piet Wesselman. Op de voorgrond Wil van der Meer, de jongste broer van Cees.

Koeien van boer Duineveld bij een molen in Lisse.

kreeg het bedrijf in 1998 de ondernemersprijs van Alkemade en behaalde in de strijd om de titel van beste slagerij van het land drie keer de tweede plaats. De laatste jaren is er een ander waarderingssysteem: er worden sterren uitgedeeld. De eerste ster is al binnen. Hoogtepunten in het meer dan honderd jaar oude slagersbedrijf.

Vleeshouwerij

Cees: “Opa Cees, zoon van Cors van der Meer, begon in 1913 aan het begin van het Zuideinde een vleeshouwerij en speksnijderij. Zijn vader was tuinder,

zijn broers waren tuinder, hij moet bewust voor iets anders hebben gekozen. Er volgde een periode met veel armoede onder de vele tuindersgezinnen in de Veen, de crisis van de jaren dertig, gevolgd door de oorlog. In die tijd werd het betalen van de rekeningen in de wintermaanden vaak uitgesteld tot de zomer. Pas na het veilen van de eerste oogst was er weer geld. Mijn vader vertelde altijd dat als de klant dan eindelijk betaalde, hij een rookworst toe kreeg. Daarnaast was mijn opa ook nog actief in de plaatselijke politiek, hij was zelfs loco-burgemeester. In de crisistijd kwamen er bij hem mensen aan de deur die al jaren een woning zochten. Ja, hij moest iedereen te vriend houden, hoe hij dat deed weet ik ook niet.”

“Mijn vader, Piet, heeft de zaak die al eerder naar Zuideinde 26 was verhuisd, rond 1960 overgenomen en langzaam uitgebouwd. Lapjes, karbonades, gehakt en de gebruikelijke vleeswaren vormden de basis van het assortiment. En dat bleef lang zo, m'n vader hield niet zo van vernieuwingen. Het was ook de tijd van 'horen en bezorgen'. Op maandag, dinsdag en woensdag gingen we langs de deuren om bestellingen op te nemen, die dan later in de week thuis werden bezorgd en afgerekend,” aldus de 70-jarige slager.

Filet americain

Cees: “Eind jaren zestig, na het behalen van mijn vakdiploma's ben ik meteen thuis gaan werken. Mijn vader deed al

snel een stapje terug, dat was beter. Ik had het geluk mijn echtgenote Ria tegen te komen, gelukkig voor mij en voor de zaak. Zij had vanuit haar woonplaats De Kwakel bij zes verschillende slagerijen gewerkt en had daar een en ander opgestoken. Ik herinner me nog goed dat ze voorstelde om filet americain te gaan verkopen. Ze bracht wat ingrediënten mee van haar toenmalige baas en ik maalde het vlees fijn. Mijn vader zei nog “je gaat toch niet dat mooie vlees daarmee mengen.” Voor de zekerheid koos ik er voor slechts één kilo te mengen in plaats van de voorgenomen twee kilo. Dat was een verkeerde inschatting.

Cees van der Meer.

Een buurvrouw kwam dezelfde zaterdagochtend al snel nog een bakje halen, want haar man vond het zo lekker. Die kilo was dus al snel uitverkocht. Met de verkoop van snert ging het ook zo. Eerst maakte Ria één pan, toen twee en momenteel wordt er vijfhonderd liter in één keer klaargemaakt.”

Cees: “Er is de afgelopen veertig jaar heel veel veranderd. Zelf slachten doe ik bijvoorbeeld al lang niet meer, daar ben ik in 1990 mee gestopt. De directe aanleiding was de Afrikaanse varkenspest. Wij vielen net in het gebied waar niet meer mocht worden geslacht. Het slachten was altijd een heel gedoe. Soms kwamen er twee koeien tegelijk. De tweede koe was dan een dag later aan de beurt, dat leverde vaak veel stress en onrust op. Ik heb het slachten destijds uitbesteed aan een andere slager en dat is zo gebleven.”

Vlees in de kuip

“Tegenwoordig koop ik de koeien wekelijks in bij boer Duineveld in Lisse. Met die boer doe ik al ruim veertig jaar naar volle tevredenheid zaken. Ik vertrouw hem voor honderd procent. Hij weet precies hoe hij een koe moet afmesten en wanneer zij slachtrijp is. Dat is een vak apart, zo'n koe mag niet te mager zijn en niet te vet. Maar het blijft natuurlijk opletten. Mijn opa zei vroeger al: “Het zijn geen postzegels, die zijn allemaal hetzelfde.” Ik durf inmiddels, na al die jaren, wel te zeggen, dat ik weet wat voor

vlees ik in de kuip heb. Ik weet waar ik op moet letten en herken alle ‘onderdelen’ van een koe,” aldus Cees.

“De slagerij is de afgelopen veertig jaar alleen maar gegroeid. In 1988 zijn we van het Zuideinde naar het Noordplein verhuisd, in 1998 naar een groter pand op het Noordplein, er zijn twee winkels bijgekomen, in Lisse en Nieuw Vennep en we hebben een productieruimte op het Veenderveld die binnenkort, na ruim tien jaar, al weer wordt vergroot. Vanuit die productieruimte wordt ook aan derden geleverd. Mijn drie zoons, Patrick, John en Marco, hebben de zaak inmiddels overgenomen. Zij hebben het werk goed verdeeld, ieder heeft zijn eigen specialiteit. En ik heb inmiddels een kleinzoon die ook voor het slagersvak heeft gekozen. Hoe het verder zal gaan is niet te voorspellen, dat heb ik in het verleden wel geleerd.”

Ezeltje

“Ikzelf heb moeite om te stoppen. De winkel in de Veen, het contact met de klanten is mijn passie. Ik heb daar zo mijn werkzaamheden en probeer de jongens niet in de weg te lopen. Bij veel klanten weet je wat ze willen en hoe ze het willen hebben. Daar zitten soms ook echte liefhebbers tussen. Die vragen dan bijvoorbeeld om een lapje van het ezeltje, een lekker stuk vlees uit de lies van de koe. Dat kun je braden en stoven, dat kun je bijna niet verprutsen. Maar ik ge-

Piet van der Meer met zoon Cees op de fiets. Rechts Piet Wesselman.

niet er ook van als er vanuit de winkel wordt geroepen: “Hé Van Corse, heb je nog een paar biefstukjes voor me.” Dit jaar word ik 71, tijd om het wat rustiger aan te gaan doen. Je wordt wel ouder, maar niet gauwer. Maar op afroep blijf ik beschikbaar, dat heb ik met de jongens afgesproken,” aldus Cees, van Piet, van Cees, van Corse.

Cees van der Meer, oprichter van de slagerij.

De huidige generatie: Patrick, John en Marco van der Meer.

EEN GESCHIEDENIS VAN 150 JAAR

Café 't Lageland te Oud Ade

Deel 1: De caféhouders van 1866 tot 2009

Theo van der Poel en Sjaak van der Geest

In de geschiedenis van een dorpscafé is de geschiedenis van een heel dorp samengebond. Dat geldt zeker voor Café 't Lageland in Oud Ade dat na precies 150 jaar op het punt staat te verdwijnen. Het jaar 2016 is geen jubileumjaar geworden. De slopershamer dreigt. Het traditionele 'dorpsmeubilair' wordt behoorlijk aangepakt. Gelukkig heeft de tand des tijds, dankzij de grote inzet van de inwoners, nog geen vat gekregen op de mooie St. Bavokerk. In dit overzicht van 150 jaren komen verhalen aan bod over de mensen die het café 'gerund' hebben maar ook die van de vele bezoekers. Behalve de kerk was ook het café een plek waar de bewoners van het dorp elkaar ontmoetten. Ze kwamen daar bijeen voor feesten, vergaderingen, toneel, kaarten, biljarten of gewoon een beetje gezelligheid met een neutje of een pilsje. We staan eerst stil bij de geschiedenis van het café en de cafébazen en proberen vervolgens een beeld te schetsen van de talloze activiteiten die er plaatsvonden en hoe die door de tijd veranderden. Maar eerst iets over het dorp Oud Ade.

Een korte wandeling door de geschiedenis van Oud Ade

De suggestie dat het dorp Oud Ade alleen bestond uit de huizen aan weerszijde van de Oude Ade en de Wijtsloot, berust op een misverstand. Onder het ambacht Alkemade vielen ook de gezinnen aan de Zever (Zevenhuizen) en aan de oostzijde van de Stroomsloot en het Lageland. Volgens de telling van het Hoofdgedeld van Rijnland in 1623 zou-

den in dit gebied ongeveer 35 gezinnen wonen. Omdat verscheidene woningen door meerdere gezinnen werden bewoond, zal het aantal huizen wel iets lager geweest zijn. De boerderijen van de Noordvenne (in 1623 acht gezinnen) en Zuidvenne (vijf gezinnen) op het grondgebied van de Abdij van Rijnsburg en de huizen in de Vrije en Lage Boekhorst (twaalf gezinnen in tien huizen) werden min of meer omsingeld door

het grondgebied van Alkemade, maar zullen ongetwijfeld tot de dorpsgemeenschap van Oud Ade hebben behoord. Na de Franse tijd (in 1817) werden de beide 'Vennen' van Rijnsburg overgeheveld naar Alkemade, terwijl de Vrije en Lage Boekhorst in 1855 deel werd van die gemeente. Niet onbelangrijk is het feit dat het meest westelijk gedeelte van Alkemade, de landen in de Vrouwvennepolder en de Rode Polder, al in een vroeg stadium (12e en 13e eeuw) door de Graaf van Holland onder bepaalde voorwaarden geschonken werden aan de abdijen van Rijnsburg, Egmond en Leeuwenhorst. Van noord naar zuid waren dat: de Noordvenne (Rijnsburg), de landen aan weerszijde van de Vaarsloot (Egmond), de Zuidvenne (Rijnsburg) en tenslotte enkele stukken land aan de Stroomsloot (Leeuwenhorst).¹ Interessant is de vraag waar de ontginning van het gebied tussen de Zijl en Oude Wetering begonnen is: vanuit Leimuiden of vanuit de oude geestgrond (Warmond). Het antwoord op die vraag zou ons waarschijnlijk leiden naar het oudste gedeelte van de (voormalige) gemeente Alkemade.

De eerste jaren van het 'café': Kees Bakker (1832-?)

In 1866 opende de 34-jarige Kees Bakker de herberg 'De Rustende Landman' naast de kerk in Oud Ade.² Kornelis Bakker was geboren aan het Vennemeer op de boerderij 'Mijn Ouders' Wensch' in de voormalige Noordvenne (Rijnsburg) als zoon van Jan Bakker en Dirkje Schra(ve)ma. Hij was de oudste van 19 kinderen, waarvan er zes jong overleden. Na het huwelijk van Kees Bakker werden op de boerderij nog drie kinderen geboren. Zo kon het gebeuren dat broer Piet, het jongste kind uit het tweede huwelijk van Jan Bakker met Lena van Ruiten, die zijn ouders opvolgde op 'Mijn Ouders' Wensch', 38 jaar

jonger was dan zijn grote broer Kees. Wat bezielde Kees Bakker om in zo'n kleine dorpsgemeenschap een herberg te bouwen? Ongetwijfeld heeft hij een soort marktonderzoek gedaan en gegokt. In 1853 kon de Haarlemmerpolder in gebruik worden genomen. De stad Leiden wilde graag een rechtstreekse verbinding hebben met het Hoofddorp, zoals dat toen geformuleerd werd, maar Alkemade had geen zin om daar veel geld in te steken. Het was tenslotte het belang van Leiden en veel gemeenteleden verdienden hun kost op de waterwegen.³ In 1870 werd de grindweg van Leiden naar Hoofddorp na veel touwtrekken een feit. De komst van de stoommachine en de gegraven Ringvaart hadden het vervoer van personen en goederen tussen Leiden en Amsterdam al aanzienlijk versneld, geen paarden meer op het jaagpad. Er was dan ook een flinke concurrentie. Via het Leidsch Dagblad boden de Stoombootdiensten en Schroefstoombootdiensten hun producten aan. Maar nu was er ook een verbinding van Leiden naar Oud Ade mogelijk geworden! Het was in die context van grote veranderingen dat Kees Bakker besloot tot de bouw van een herberg in Oud Ade. Hij zal gegokt hebben dat het verkeer vanuit Leiden graag een stop in Oud Ade zou maken. Kort daarna zouden diverse boeren een kapwagen aanschaffen om op zondag naar de kerk te gaan. Onder de herberg was een uitgebreide ruimte om de paarden te stallen.

Kees Bakker trouwde 29 november 1866 met Martiena van Diemen, een 20-jarig buurmeisje, geboren op de boerderij naast 'Mijn Ouders' Wensch'. In de trouwakte en het bevolkingsregister werd vermeld dat Kees landbouwer was, maar hij betrok in datzelfde jaar zijn nieuwe herberg. Martiena overleed 17 mei 1873, 28 jaar oud, in het kraambed van haar vijfde kind Maria Hendrica. Een jaar later hertrouwde Kees in Oudshoorn met de daar geboren Anna Touw. Maar hij had weinig geluk in de liefde. Anna overleed op 4 mei 1881, 35 jaar oud, een paar maanden na de geboorte van haar vierde kind Willem. De herbergier bleef achter met negen kinderen, waarvan de oudste 14 jaar was. Het leek een onmogelijke opdracht om de zaak voort te zetten. Op 7 mei 1884 vertrok hij met drie van zijn kinderen naar Leiderdorp. De rest vond onderdak bij fa-

Aanbesteding.

Het Parochiaal Kerkbestuur van „St.-Bavo“ te Oud-Ade, nabij Leiden, zal onder nadere goedkeuring op **Vrijdag 20 Augustus 1880**, des namiddags te 2 uren, ten huize van C. BAKKER, in de Herberg „De rustende Landman“ aldaar, bij enkele inschrijving **AANBESTEDEN: het bouwen eener Pastorie met annex, in verband met de Kerk.**
Bestek en teekeningen liggen van af Dinsdag 10 Augustus ter inzage en overname in het Hotel „den Burg“ te Leiden; de aanwijzing in loco zal geschieden op den dag der aanbesteding, des voormiddags te 11 uren.
De bestekken zijn op franco aanvragen a f 1 te verkrijgen bij den Boekhandelaar J. N. GEYER, Botermarkt te Leiden.
Nadere inlichtingen geeft Th. MOLKENBOER, Architect, Oude Rijn te Leiden.

Een bericht in het Leidsch Dagblad van 9 augustus 1880 waarin de naam van de herberg genoemd wordt; bovendien een belangrijk moment: de aanbesteding van de bouw van de pastorie, nog steeds een van de pronkstukken van het dorp.

Jan van der Hulst sr was een verwoed schaker. Deze oude op glasplaat afgedrukte foto is afkomstig uit het archief van de familie Van der Hulst en toont naar alle waarschijnlijkheid Jan sr (rechts).

milieleden. De herberg werd verkocht aan Jan van der Hulst, Janzn, eveneens een in het Lageland geboren boerenzoon afkomstig van een boerderij in de voormalige Zuidvenne.

Jan van der Hulst sr. (1857-1924)

Na die tijd moet de 'herberg' in een 'café' veranderd zijn en een nieuwe naam hebben gekregen: 'Klein Rustoord', een knipooog naar het één kilometer verder gelegen 'Rustoord' in Rijkpwetering (nu: 'De Paerdeburgh'). Jan van der

Hulst was een energiek persoon. Aan het café werd een kruidenierswinkel verbonden en een brandstoffenhandel. Wekelijks ging hij 'de boer op om te horen', om de terminologie van die dagen te gebruiken. Daarna werden de bestellingen bezorgd. Aanvankelijk per roeiboort, later per transportfiets.⁴ In zijn zaak werden regelmatig prijsbiljartwedstrijden gehouden. Behalve een goed biljarter was Jan ook een bekend schaker. Schaakproblemen, samengesteld door Jan van der Hulst, haalden met regelmaat het Leidsch Dagblad. Jan van der Hulst was getrouwd met Ali-

Een oude Ansichtkaart van het dorp Oud Ade. In de verte links (toen nog) Café 'Klein Rustoord'.

Jan van der Hulst (1857-1924) en zijn vrouw Alida van der Meer in de veranda van 'Klein Rustoord', geflankeerd door een zus van Alida en zoon Jan (geheel rechts). Een Ansichtkaart uit 1908.

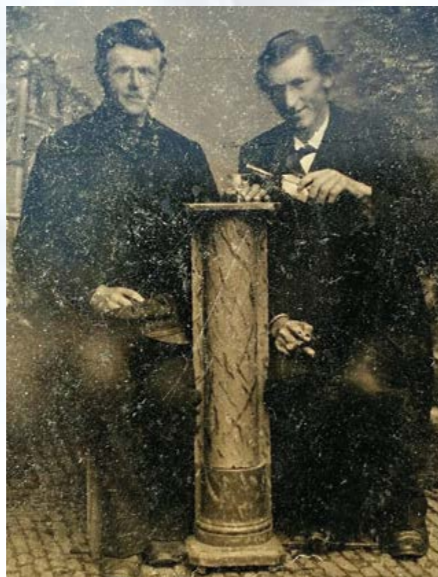
da van der Meer, dochter van Gerrit van der Meer Ariszn, geboren op de boerderij naast de kerk. Uit hun huwelijk werden 11 kinderen geboren, waarvan er maar twee volwassen werden: Jan en Gerrit. De slechte verhouding tussen de twee zonen kreeg een tragisch vervolg. Jan, de oudste, zou het café met de kruidenierswinkel overnemen en Gerrit, die minder getalenteerd leek als kastelein, de brandstofhandel. Gerrit was het met deze keuze niet eens en verliet het huis om nooit meer terug te keren. Als zwerver werd hij meermalen opgenomen in Veenhuizen en werd hij ook tot een gevangenisstraf veroordeeld. De laatste jaren werd hij liefdevol verzorgd door het Leger des Heils in Den Haag, waar hij in 1967 overleed. Jan van der Hulst sr. overleed op 24 oktober 1924 te Oud Ade, 67 jaar oud. Zoals gezegd, nam zijn zoon Jan het bedrijf over.

Jan van der Hulst jr. (1886-1961)

Jan was getrouwd met Rens van der Geest, dochter van Dirk van der Geest, en geboren op dezelfde boerderij aan het Venenmeer als Martiena van Diemen. Het gezin telde twee kinderen, Lida en Jan.

Jan van der Hulst jr. (1886-1961) als amateur wielrenner op de racefiets waarop hij zijn successen behaalde. Een advertentie in de Leydse Courant van 10 juni 1911 meldt dat 'voor heeren die licht willen rijden' de 'Nelson Race-machine' verkrijgbaar is bij J. van der Hulst te Oud Ade. Junior is dan 25 jaar oud.

Aannemer Jan van der Geest (links) en Jan van der Hulst jr.

In zijn jeugd jaren was Jan in de regio een bekend wielrenner, voor zover daar sprake van kan zijn in een tijd dat de fiets nog in ontwikkeling was. Als biljarter was hij meermalen kampioen van Leiden en omgeving. Uiteraard had 'Klein Rustoord' zijn eigen biljartvereniging.

Behalve het café was er nog de winkel waar Corrie de Haas voor zorgde. Jan ging iedere week de klanten 'horen', wat inhield dat hij bij iedere klant een boekje ophaalde waarin geschreven stond wat ze de komende week nodig hadden. Corrie maakte in de winkel alle boodschappen gereed en ze werden een week later bezorgd.

De bus uit Leiden stopte in die tijd pal voor het café. Als het regende konden

Oud Ade tijdens de hoogmis. Koetsjes (of kapwagens zoals ze ook genoemd werden) waarmee de boeren die verder weg wonen naar de kerk zijn gekomen, staan geparkeerd vóór en naast het café. De paarden staan beneden in de uitspanning. Een kapwagen was een praktisch vervoermiddel in die tijd maar ook een prestige-object. In de bloeitijd stonden er 's zondags wel zo'n tien kapwagens bij het café (ca. 1940-1945).

de passagiers gebruik maken van de veranda. En als het koud was konden ze behaaglijk in het café zitten zonder verplichte consumptie. Jan van der Hulst zette dan buiten een soort 'spieglei' neer zodat de chauffeur van de bus wist dat hij moest stoppen voor passagiers. Vader Jan had graag gezien dat zijn zoon het bedrijf zou voortzetten, maar zoon Jan had alleen maar interesse in vliegtuigen en motoren en achtte zichzelf absoluut ongeschikt. Wel ging hij 'horen' bij de klanten, maar daarbij straalde hij weinig enthousiasme uit. In een ras tempo projecteerde hij zijn voorgeprogrammeerde inventarislijst op zijn toehoorders die, als bij de lopende band, de vingers aan de knop hielden om het gewenste artikel tijdig op het orderbriefje te laten 'ploffen'. Nee, Jan had het goed gezien; zijn ambities lagen ergens anders. Het bedrijf ging in andere handen over. Na de verkoop bleven Jan van der Hulst en zijn vrouw in een gedeelte van het café wonen. Jan overleed acht jaar later, in 1961, 75 jaar oud.

Jan van der Poel (1924-2005)

Jan van der Poel Dammeszn., weer een boerenzoon uit het Lageland, werd in 1953 de nieuwe eigenaar. Het pand werd verbouwd.⁵ De mooie veranda werd hiervan het slachtoffer. De nieuwe voorgevel verdiende misschien niet het predicaat van schoonheid maar was voor de ondernemer een praktische oplossing. De caféruiimte werd achter uitgebreid en 'Klein Rustoord' werd uitgedumd; het

De bediening v.l.n.r.: Ida en Jeannette van der Geest (schoonzussen van de caféhouder), Corrie de Haas en Jopie Velzeboer, ca. 1960.

werd 't Lageland.⁶ Met die naam werd de geboortegrond van Jan en zijn vrouw Annie in de schijnwerpers gezet. Annie van der Geest was een dochter van Willem van der Geest, boer op 'Mijn Ouders' Wensch'.

In het café werden vooral bruiloften en partijen gehouden, waarbij Aagt (van der) Maat aanvankelijk het eten bereid-

de, soms geholpen door anderen zoals Mien Belt, de vrouw van Gerrit van Leeuwen, die er om bekend stond dat ze twee gehaktballetjes tegelijk kon draaien. Toen Aagt te oud werd voor het werk, kwam de moeder van de eigenaar, 'Tante Aal', vaak koken. Gedurende het eerste jaar werd Jan van der Poel geassisteerd door zijn zus Jo en daarna door zijn zus Alie, die na twee jaar plaats maakte voor

Annie van der Geest toen deze met Jan van der Poel trouwde (1956). Laatstgenoemde bleef naast zijn werk in het café geïnteresseerd in zaken doen en koeien. Elke week bezocht hij de veemarkt in Leiden en in de schuur waar vroeger de paarden van de kapwagens konden uitrusten, stonden later vaak koeien, die de café-eigenaar had gekocht en weer ging verkopen. In de winkel bleef Corrie de

De winkel van 't Lageland met Corrie de Haas, Alie van der Poel en Jan van der Poel.

Arie van Smoorenburg en zijn vrouw Mien van der Hulst, ca 1980.

Haas de scepter zwaaien en deed Jan wat zijn voorgangers hadden gedaan: klanten 'horen' en boodschappen rond brengen.

Arie van Smoorenburg (1926-2013)

Na enige jaren goed 'geboerd' te hebben in het café, kreeg Jan van der Poel in 1968 de mogelijkheid om het boerenbedrijf van zijn schoonvader aan het Vennemeer over te nemen en verhuisde hij met zijn gezin naar 'Mijn Ouders' Wensch'. Jan van der Poel zocht een nieuwe

uitbater voor het café. Die vond hij aanvankelijk in Pim van Leeuwen uit Zoeterwoude maar na een jaar zocht hij een andere kandidaat. Hij benaderde Arie van Smoorenburg, bakker in Nieuwveen, en vroeg hem het café over te nemen, aanvankelijk als huurder. Maar dat weigerde Arie, die al 17 jaar huur betaalde voor zijn bakkerij en nu eigenaar wilde zijn.

Arie van Smoorenburg, zoon van een kweker in Ter Aar, was geen onbekende in Oud Ade. Als bakkersknecht had hij op jonge leeftijd gewerkt bij bakker Uljee, pal naast het café, en daarna kwam hij geregeld helpen in de bakkerij als het druk was, zoals tijdens de kermis. Op een van die kermissen leerde hij Mien van der Hulst uit de Zevenhuizen kennen met wie hij later trouwde. Als vrouw van een bakker had Mien een druk leven in Nieuwveen. Zij bezorgde brood per auto en was daarom vaak weg van huis en van haar zes kinderen. Een terugkeer naar Oud Ade en naar een leven waar ze meer thuis kon zijn trok haar wel aan.

Na zes weken kwam Jan van der Poel opnieuw naar Nieuwveen, nu met de mededeling dat ze het café konden kopen. De belangrijkste reden was dat hij de boerderij aan het Vennemeer van het Rooms Katholieke Armenkantoor in Amsterdam zou kunnen kopen op voorwaarde dat hij het café van de hand deed.⁷ Aldus geschiedde.

Zo werden in 1969 Arie en Mien van Smoorenburg de nieuwe eigenaars van café 't Lageland. Het was een grote stap voor hen. Mien: "Wij kwamen nooit in een café, en nu waren we in-

eens eigenaars." Het was even hard werken als in de bakkerij, maar Mien kon veel meer thuis zijn. Corrie de Haas bleef nog een half jaar in de winkel om Mien in te werken en vertrok daarna. De nieuwe eigenaars richtten zich vooral op bruiloften en andere feesten. Mien herinnert zich dat ze in een van de eerste jaren tachtig partijen verzorgd hadden. Hun zoon Aad, kok bij de Witte Burcht in Wassenaar, kwam dan altijd koken.

Op 31 december 2009 sloten Arie en Mien van Smoorenburg het café en de winkel. Geen van hun kinderen was geïnteresseerd in het bedrijf. Arie en Mien bleven er wonen, maar de zaak was dicht. Het bordje 'Verse Koffie' dat jaren lang voor het raam had gestaan werd verwijderd. Arie stierf in 2003; Mien bleef tot januari 2017 in de zaak wonen tot zij verhuisde naar een nieuw huis aan de Kolk. Café, winkel, woonhuis en de bijbehorende grond werden verkocht aan Bouwbedrijf Van der Geest. Bij het ter perse gaan van dit artikel was de bestemming van café en toebehoren nog niet bekend. In jaartallen uitgedrukt ziet de geschiedenis van de uitbaters van De Rustende Landman / Klein Rustoord / Café 't Lageland er zo uit:

1866 – 1884 Kees Bakker
1884 – 1922 Jan van der Hulst sr.
1922 – 1953 Jan van der Hulst jr.
1953 – 1968 Jan van der Poel
1968 – 1969 Pim van Leeuwen
1969 – 2009 Arie van Smoorenburg

In deel 2, dat in het volgende nummer van Alkmadders verschijnt, zullen we de vele activiteiten beschrijven die in het café plaatsvonden.

Vader Koos Bakker Pzn met Ton in de praam met de net geplukte aardbeien.

Hoe was het vroeger om kind te zijn?

John Bakker

Ik ben een zoon van een echte Veense tuinder (later bloemist). In 1957 geboren, dus de ruilverkaveling niet bewust meegeemaakt. Het enige wat nog in mijn herinnering ligt, zijn de treintjes door de polder. Deze maakten blijkbaar veel indruk op mij.

Als heel kleine jongen werd je al gauw betrokken bij het bedrijf van je vader. Dit begon al met het verjagen van de spreuwen uit de aardbeienbakken. Met oude pannendeckels liep je buiten, in weer en wind, tussen de eenruiters. En sloeg je erop los met de deksels, en maakte je een lawaai van jewelste. Mijn vader moet ongetwijfeld schik hebben gehad, als hij die kleintjes zo bezig zag. Mijn oudere broer Ton was hier zo intensief mee bezig, dat hij de kroos van de sloot niet goed onderscheidde van de graskant. En liep pardoes rechtdoor. Toen ze hem eruit visten, hield hij de deksels nog stevig in zijn knuistjes vast!

Aardbeien en bloemen

Het aardbeien plukken was te moeilijk en te gevaarlijk voor mij. Ik was te klein voor het optillen van de zware (met groot glas bezette) eenruiters en de aardbeibakken waren te diep. Zelfs de aangevreten aardbeien van het glas rapen (voor eigen consumptie) bleek al te gevaarlijk. De aangevreten aardbeien had mijn vader eens te hoog op de eenruiter gelegd en ik ben toen dwars door de eenruiter gezakt. De littekens staan nog in mijn knieën.

Na de aardbeien- en groentetijd, ging mijn vader meer en meer over op bloemen. Dat werd dus enkele jaren irissen punten. Deze bloem had puntvormige smalle bladeren, met aan het uit-

einde vaak een dor puntje. Die werden door mij netjes met een schaar eraf geknipt, zodat ze er voor de veiling keurig verzorgd uitzagen.

Om mij voor dit geestdodende klusje enthousiast te houden, mocht ik elke knip tellen en kreeg voor elke knip één cent. Hiervoor kon ik de contributie van de kinder/jeugdvereniging 'De Rakkers' zelf betalen. En daar was ik best trots op.

In het najaar was het chrysantentijd. Geplukt hadden deze onderaan de stengel een aantal dode, bruine bladeren. Die werden door mij eraf geritst. Of, als ze erg vastzaten, eraf geplukt. Dit vereiste voor mijn tere kinderhandjes wel een werkhandschoentje.

Toen ik wat ouder werd en de getallen 0 tot 100 beheerste, werd het tellen en sorteren van ornithogalen mijn werk. Dit werd gedaan om de oogst netjes in gelijke porties te verdelen. Die werden vervolgens kort in gaasbakken te drogen gelegd en daarna op gekleurd water gezet. De witte bloemblaadjes kregen hierdoor de fraaie toegevoegde kleur van de opgezogen verf.

Bollen pellen

Daarna mocht ik ook tulpenbollen verwijderen. Hiervoor moest je al wat sterker en handiger zijn. Want dit was met de hand lastig, om het laatste stukje steel niet ook af te breken met

Eindnoten

- 1 Zie kaartje van Jan Pieters Dou, in Sprokkelen langs de Oude Ade, p. 192.
- 2 Wij vermoeden dat er aanvankelijk geen winkel aan verbonden was. De termen 'herberg' en 'herbergier' in de vroegste documenten doen vermoeden dat 'De Rustende Landman' ook slaapgelegenheid bood. Het is dus mogelijk dat later ruimte voor overnachting is veranderd in een winkel. Bovendien was het rond 1866 waarschijnlijk al mogelijk etenswaren te kopen in het dorp bij Ruth van Grieken die vanaf 1847 in Oud Ade kwam wonen (Wijk E, huisnummer 4, later huisnummer 10). In het bevolkingsregister wordt hij 'Inlands grutter' genoemd wat gewoonlijk reizend handelaar in etenswaren betekent (het is aannemelijk dat hij zijn waren per boot aan de man bracht). Ruth van Grieken overleed in 1874. De begindatum van de winkel ligt waarschijnlijk rond 1900, nadat de herberg was overgenomen door Jan van der Hulst sr. Op de foto uit 1908 is de winkel te zien en in de advertenties die regelmatig in de krant verschenen werd tot 1900 steeds over de 'herberg' gesproken. In 1909 duikt dan het woord 'café' op (en soms 'koffiehuys').
- 3 De ingewikkelde onderhandelingen over de kosten van aanleg en onderhoud van de weg staan beschreven in 'Tussen Kaag en Braassem' (redactie A.G. van der Steur), pp. 194-195). Uiteindelijk werd besloten dat Alkemade 17/90 gedeelte van de aanleg (geschatte kosten f 90.000.-) en 9/10 gedeelte van de onderhoudskosten van de weg op zich zou nemen.
- 4 Voor 1866 stond er tussen de kerk en de Vrouwenmolen geen enkel huis. Als Jan van der Hulst in 1884 de herberg overneemt staan er twee huizen. Naast het café bouwde aannemer Piet Vrijburg een huis dat bewoond ging worden door rietdekker Dirk Opdam en zijn gezin. Toen deze in 1895 verhuisde naar de Zwarte-weg werd vergunning verkregen om er 'een broodbakkerij met oven op te richten', de start van bakker Jan Uljee, een belangrijke en nuttige buurman voor het café.
- 5 Vóór de verbouwingen door Jan van der Poel meldt het kadaster nog verbouwingen in 1909 ('bijbouw'), 1925 ('het aanbouwen van een zaal aan de bestaande localiteit') en 1926 ('bijbouw').
- 6 Zoals de meeste Oudadenaren weten, verwijst de term 'Lageland' naar het gebied ten westen en zuidwesten van het dorp.
- 7 Het Rooms Katholieke Armenkantoor was door schenkingen en erfenissen eigenaar geworden van een groot aantal boerderijen in de regio. Vanaf ongeveer 1960 stelde het kantoor pachters in staat hun bedrijf te kopen. Een ontwikkeling die een aparte beschrijving verdient in de Alkmadders.

de bol. Maar al gauw had mijn oudste broer Piet, werkzaam in de service van Jan Zaadje, een zelf ontworpen *ontboller* gebouwd: met een cirkelzaag aan een wasmachinemotor. Ik weet achteraf niet of dit wel zo veilig is geweest, maar het werkte wel. Via een sleuf haalde je de bol door de gierende cirkelzaag. De bol werd doormidden gezaagd en je had zomaar 1,5 cm steellengte winst. En het was een heel spannende klus!

Het bloemenbossen was nog te moeilijk voor mij. De bos kon ik wel redelijk met het touw bijeen knopen, maar viel daarna weer regelmatig uit elkaar.

Voor wat extra inkomsten werden er thuis door het hele gezin wortels gepunt. Deze werden in groentekisten afgeleverd en weer opgehaald door inmakerij Van Ruiten uit Roelofarendsveen. Na school en in de avond lag op de keukentafel een berg wortels, met het volledige gezin eromheen. Om ons nog enigszins te vermaken, streden we wie de grootste grot in de berg wortels kon maken. Als je overbuurman dit dan wel toeliet en niet stiekem de boel ondermijnde. Want dan vlogen de wortels door de keuken en moest onze moeder de boel weer sussen.

Met de jaren werd ik wat sterker. Om mijn vader veel looptijd te besparen, liep ik met armen vol geplukte chrysanten tussen de bedden door naar het einde van het pad en stapelde deze op de laadbak van de truck.

Naarmate ik de laatste klassen van de basisschool doorliep, verplaatsten de werkzaamheden zich naar ornithogalen plukken (eigenlijk heel diep, zo laag mogelijk snijden), irissen trekken (die trok je lekker makkelijk met bol en al uit de grond) en tulpen trekken (dit ging wat lastiger, want de tulp was wat kwetsbaarder).

Dit allemaal zou je kunnen beschouwen als kinderarbeid. Maar zo zie ik het niet en heb het als zodanig ook niet ervaren. Wel had je het soms moeilijk, als je met mooi weer je vriendjes voorbij zag gaan. Ongetwijfeld heeft mijn vader dat in de gaten gehad. Je gunt je kinderen hun kindertijd. Maar soms was het gewoonweg 'pieken' in het oogsten van de bloemen. En kon hij het alleen gewoonweg niet redden.

Konijnen

Als kleine jongen had ik, als zovelen, konijnen. En een aantal werd vaak tegen Kersttijd verkocht. Een aardig zakcentje. Een leuk voorval: In een 'vruchtbaar' konijnenjaar had ik voor de Kerst maar liefst 20 konijnen te koop. Ik had mijn vader gevraagd of ik die niet via de veiling onder de klok (onder het veilingnummer van mijn vader) kon verkopen. Hij overlegde dit en het kon. Al mijn beestjes in dozen gestopt en met de handkar richting veiling. Op een lege kar gezet, dozen open gevouwen en wachten totdat de laatste kar met bloemen geveild zou worden. De kopers konden alvast mijn beestjes keuren. Enkele pestkoppen keerden al gauw wat dozen om en de konijnen huppelde vrolijk op de kar rond.

Voor de klok gekomen, was er enthousiast rumoer op de tribune. En dit sloeg om in gemor, toen de konijnen niet per stuk, maar tegelijkertijd geveild werden. Maar gelukkig: één koper nam het initiatief en drukte op 110 echte gulden!! Hij heeft vervolgens de beestjes onderling verkocht. Ik weet nog een opmerking van een koper: "Nee joh, die gaat niet in de pan. Hartstikke leuk beestje voor mijn kleinkind!"

Betaald

De laatste jaren van de basisschool verplaatsten mijn werkzaamheden zich meer naar betaald. En de eerste klusjes werden in natura uitgekeerd! Bij melkboer en kruidenier Wijsman was het elke middag na schooltijd een uurtje lege flessen sorteren. De juiste lege flessen in de juiste kratten. En kapotte flessen apart in een bak. En daarvoor werd je beloond met sowieso limonade en wat lekkers. En na de klus kreeg je een paar pakken grote koeken, die je trots aan je moeder overhandigde. Of in ieder geval wat ervan overbleef, want onderweg verorberde je natuurlijk al het een en ander.

Al gauw werkte ik bij Wijsman ook op zaterdag als hulpje. Mee-rijden met de rondrijdende truck (losse melk in bussen en flessen diverse zuivel) en later de rijdende winkelwagens waarin van alles te koop was. Dit werkje werd al gauw beloond met heus geld. Mijn eerste verdiende centjes, die rechtstreeks de Raiffeisenbank spaarpot in gingen. Ik had de smaak te pakken. Het volgende betaalde werk heb ik achtereenvolgens gedaan:

- * Bollen pellen bij Koek en Straathof;
- * Chrysantenstek steken bij Van der Kamp en C. en A. van Klink;
- * bij willekeurige bloemisterijen;
- * en als laatste de zaterdagen en schoolvakanties bij exporteurs op de bloemenveiling van Aalsmeer.

Zo was het vroeger om kind te zijn

Het viel soms niet mee om niet te kunnen/mogen spelen. Maar echt slechte herinneringen heb ik hier niet aan. Tijdens mijn voortgezet onderwijs-periode maakte ik soms misbruik van de drukte op het bedrijf. Gaf mijn vader de keuze van studeren voor een proefwerk de volgende dag, of toch helpen en mij dan een dag ziek melden. Dat laatste was nogal eens het geval, en dat vond ik destijds prima.

En vele perioden van het jaar (in tegenstelling tot nu) was er gewoonweg geen oogst, alleen wat voorbereidingen of opruimen. En in die perioden heb ik naar hartenlust gespeeld, geravot, gevoetbald, ijsje gepiept, fikkie gestookt, belletje getrokken, getimmerd, geroeid, gevist, gevliegerd, en ga zo maar door.

Ton Bakker met een medewerker van Wijsman, 1965/66. Van John is er geen foto van zijn werk op het land of bij Wijsman.